

The logo for SORAPS features the word "SORAPS" in a bold, sans-serif font. The letters "S", "O", "R", and "A" are white, while "P", "S", and "S" are orange. The text is set against a dark blue rectangular background. To the left of this background is a vertical bar with an orange top half and a dark blue bottom half. To the right is a horizontal bar with an orange top half and a dark blue bottom half.

SORAPS

Study of religions
against prejudices
and stereotypes

Religiøse traditioner & promovering af menneskerettigheder

Intellektuelt Output 2, Unit VI

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Version No.	Author, institution	Date/Last Update
1	Tim Jensen (University of Southern Denmark)	03/12/2018
2	Mette Horstmann Nøddeskou (University of Southern Denmark)	11/12/2018
3	Mette Horstmann Nøddeskou (University of Southern Denmark)	21/12/2018

Religiøse traditioner og promovning af menneskerettigheder

Religions og religiøse traditioner: Forhindringer for menneskerettigheder eller partnere i promovningen af dem?

Den danske menneskerettighedsforsker og historiker Eva Marie Lassen skriver om religionens rolle i den tidligere og senere historie af the Universal Declaration og the UN human rights:

"Oprettelsen og den tidlige udvikling af internationale menneskerettighedslove fandt stort set sted uafhængigt af religiøse traditioner [...] I 1980'erne og 1990'erne undersøgte FN's institutioner og andre menneskerettighedsorganisationer muligheden for at inddrage religiøse traditioner i den fortsatte gennemførelse og udvikling af menneskerettighedskonceptet. Årsagerne er indlysende: For det første er det i forskellige grader nødvendigt at omfavne religiøse traditioner i lande, hvor staten og religionen er tæt forbundet, og hvor man er i færd med at gennemføre menneskerettigheder. For det andet - og uanset den nøjagtige forbindelse mellem stat og religion i et bestemt land - kan religiøse institutioner som led i civilsamfundet kommunikere menneskerettigheder til lokalsamfund" (Lassen 2005, 84-85).

Hun fortsætter (ibid, 85)

"I samme periode kom en særlig konstruktion i menneskerettighedshistorien til at spille en vigtig rolle i bestræbelserne på at lade menneskerettighederne slå rod i specifikke kulturelle traditioner og finde fælles grund mellem kulturer på menneskerettighedsområdet. I 1948 fremmede det internationale samfund til en vis grad ideen om et kollektivt ejerskab af menneskerettigheder baseret på kulturelt forankrede forbindelser mellem forskellige kulturer og menneskerettigheder. Men på dette tidspunkt var den fremherskende opbygning af menneskerettighedshistoriens et fænomen med overvejende vestlige rødder. I 1980'erne og 1990'erne understregede FN, andre menneskerettighedsinstitutioner og et stigende antal lærde synspunktet om, at de grundlæggende principper for menneskerettigheder som udtrykt i The Universal Declaration of Human Rights og andre menneskerettighedsdokumenter er tæt knyttet til og dybt inspireret af verdens forskellige kulturelle og religiøse traditioner. I opførelsen af en menneskerettighedshistorie, der fulgte med denne opfattelse, blev alle religiøse traditioner set som inspirationskilder, både med hensyn til menneskerettighedernes historie og med hensyn til at lave den fremtidige menneskerettighedshistorie."

Lassen tilføjer dog, at neutrale observatører af religion og menneskerettigheder selvfølgelig godt ved, at tingene er meget mere kompliceret end som så. Forholdet mellem menneskerettigheder og religioner eller endda mellem nogle af de værdier, der senere er indskrevet i menneskerettigheder og religioner, både tidligere og nutidige, er langt fra uproblematisk og endnu længere fra at være decideret positive.

Lassen skriver - i et endnu bidrag (Lassen 2006, 619) til diskussionen om religion og menneskerettigheder i fortid og nutid - at forholdet mellem menneskerettigheder og religion har været genstand for løbende undren, stærke og ofte modstridende synspunkter, ophedede debatter og undertiden forvirring", og hun er derfor enig med religionsforskeren Rosalind Hackett (Hackett 2005), der med henvisning til andre lærde beskriver relationen mellem religion og menneskerettigheder som "kompleks", "uroelig" og "ærgerlig".

Men som Lassen (2006, 619) fortsætter, så har de fleste mennesker, politikere, menneskerettighedsforkæmpere, forskere m.fl. i stigende grad indrømmet, at "religion er vigtigt for menneskerettighederne, og at religion er en uundværlig partner, der skal høres, hvis universelle menneskerettigheder skal opleve verdensomspændende gennemførelse."

Det har også ført til en stigende mængde litteratur om religion og menneskerettigheder. Det er muligt for historiske forgængere at (nogle) menneskerettigheder i de forskellige religiøse traditioner (eller modsat), det historiske og nutidige forhold mellem menneskerettigheder og de religiøse traditioner det være sig i deres klassiske tekster eller i de nuværende forskellige indstillinger af religionerne over hele kloden, eller være det egentlige engagement eller modstand mod menneskerettighederne og fremme af menneskerettigheder af visse religiøse ledere eller grupper (jf. Hackett 2005, 7 ff.).

Mens nogle hovedsageligt plejer at understrege fund i tekster og traditioner, der taler for positive forbindelser mellem de forskellige religioner, har andre en tendens til at understrege tekster, passager eller praksis inden for tidligere og nuværende religiøse traditioner, der kan tolkes som værende i konflikt med moderne menneskerettigheder.

Det gælder for en religion som islam, der ofte er specielt målrettet påstår ikke at være i overensstemmelse med menneskerettighedsstandarder hverken i sine tekster eller i nutidige former i lande rundt omkring i verden. Lærde har dog naturligvis også med henvisning til både klassisk og senere tekster fra fortid og nutid vist, at kristendommen - i modsætning til hvad andre hævder - ikke er stort anderledes end islam på det punkt. Det kan godt være, at nogle frø - der senere under særlige omstændigheder kan bane vejen for fremme af menneskerettighederne - findes i f.eks. nogle tidlige kristne tekster, men det samme kan også siges om tekster fra andre religioner.

På samme tid - med kristendommen ligesom med islam og f.eks. Buddhisme - viser historien, at menneskerettigheder, demokrati og ligestilling er noget, der er fremkommet i opposition til det religiøse regime. Kigger man rundt i verden i dag kan man finde både kristne, muslimer, buddhister, hinduer mv., som handler på måder, der krænker menneskerettighederne. Men man kan selvfølgelig også finde menneskerettighedstilhængere og "forekæmpere" blandt religiøse ledere og lægfolk fra alle religioner.

Ikke desto mindre er det, som Lassen skriver (2006, 619):

"[E]vident [...] at religiøse institutioner som en del af civilsamfundet (f.eks. lokale kirker) kan bruges som et redskab til at bære menneskerettighederne i

lokalsamfund. På denne måde kan religiøse institutioner potentielt være magtfulde allierede menneskerettigheder. Hvis de institutioner derimod erklærer sig fjender eller blot neutrale observatører af menneskerettigheder, kan det i hvert fald i nogle lande have alvorlige konsekvenser for gennemførelsen af menneskerettighederne. Det er ligeledes klart, at mennesker i lande, hvor religion og statslov er sammenflettet, skal finde religiøs accept for at kunne gennemføres med succes. "

Derfor kan det ikke komme som nogen overraskelse, at kontoret for FN's Højkommissær for Menneskerettigheder ('the Office of the UN High Commissioner for Human Rights' (OHCHR)) i 2017 lancerede en såkaldt "Faith for Rights"-[ramme](#), der eftersigende skulle "give plads til tværfaglige refleksion på de dybe og gensidigt berigende forbindelser mellem religioner og menneskerettigheder. Formålet er at fremme udviklingen af fredelige samfund, der opretholder menneskelig værdighed og lighed for alle, og hvor mangfoldighed ikke kun tolereres men fuldt ud respekteres og fejres. "

Initiativet blev indført under et møde i Beirut, og en 'Beirut-erklæring' blev udstedt, og en video (se hjemmesiden) med en højkommissærens tale blev produceret og uploadet. På hjemmesiden kan man læse:

[The Beirut Declaration](#) mener, at alle troende - uanset om de er teistiske, ikke-teistiske, ateistiske eller noget andet - skal være med i hænder og hjerter ved at formulere måder, hvorpå "tro" kan stå op for "rettigheder" mere effektivt, således at begge forbedrer hinanden. Individuelle og kommunale udtryk for religioner eller overbevisninger trives og blomstrer i miljøer, hvor menneskerettighederne er beskyttet. Tilsvarende kan menneskerettigheder drage fordel af dybt rodfastede etiske og åndelige fundament, der leveres af religioner eller overbevisninger.

I stedet for at fokusere på teologiske og doktrinære skillelinjer favoriserer Beirut-erklæringen identifikation af fælles grund blandt alle religioner og overbevisninger for at opretholde værdigheden af alle menneskers værdighed og lige værdi. Beirut-erklæringen når ud til personer tilhørende religioner og overbevisninger i alle verdensområder med henblik på at styrke sammenhængende, fredelige og respektfulde samfund på grundlag af en fælles handlingsorienteret platform, der er åben for alle aktører, der deler disse mål.

Man kan selvfølgelig finde andre lignende initiativer, og for nogle år siden var det karakteristisk i sin måde at understrege på, at man fra et religiøst synspunkt som menneske ikke har rettigheder, men 'forpligtigelser' ('not rights but plights'). Det vil sige at det understreges, at mennesker er skabt "af en vis guddommelig superhuman magt", og at det vigtige er, at mennesker har pligt til at følge de moralske regler, der er fastsat af disse overmenneskelige kræfter og af de hellige tekster og grundlæggere af den pågældende religion. En smule lig dette synspunkt er - som det er tilfældet med nogle protestanter i Danmark - det at insistere på, at menneskerettighederne sætter mennesker før Gud, og at menneskerettighederne derfor er i direkte konflikt med kernen af den Protestantiske kristendom.

Også inden for de forskellige religioner kan man finde specifikke menneskerettighedsinitiativer (fx initiativer til at redde planeten fra sin nuværende økologiske eller klimakrise), og man kan også nævne indsatsen ved f.eks. [the Islamic Organisation of Cooperation](#) (OIC), tidligere 'the Islamic Conference Organisation', en organisation, der har lanceret sit eget menneskerettighedsprogram. Selvom det blev diskuteret og kritiseret meget, vidner det om de internationale menneskerettigheds magt og behovet for religioner at forholde sig til menneskerettighederne. OIC [fejrede](#) selvfølgelig også 70-årsdagen for the Universal Declaration i 2018.

Litteratur (et udsnit)

An-Na'im, A. A. 1996, "Islamic Foundations of Religious Human Rights" in: J.J. Witte & J. D. Van der Vyver (eds.), *Religious Human Rights in Global Perspectives: Religious Perspectives*, Martinus Nijhoff Publishers: Boston

Evans, M. D. 2009, *Manual of the Wearing of Religious Symbols in Public Areas*. French edition: *Manuel sur le port de symboles religieux dans les lieux publics*. Council of Europe Publishing: Strasbourg Cedex

Binderup, L. & T. Jensen (eds.) 2005, *Human Rights, Democracy & Religion*, The Institute of Philosophy, Education and the Study of Religions, University of Southern Denmark: Odense
Hackett, R.I.J. 2005, "Human Rights and Religion: Contributing to the Debate", in: Binderup, L. & T. Jensen (eds.), op.cit. 7-21

Halliday, F. 1996, "Human Rights and the Islamic Middle East", in: Halliday, F. *Islam and the Myth of Confrontation*, Tauris: London, 133-159

Lassen, E.M. 2005, "International Human Rights Law and the Bible: Two International Norm-Setting Standards of the Modern World", in: Binderup, L. & T. Jensen (eds.), op.cit. 84-97

Lassen, E.M. 2006, "Religion and human rights: a vibrant and challenging marriage", in: Gomez, F.I. & K. de Feyter (eds.) *International Protection of Human Rights: Achievements and Challenges*, University of Deusto: Bilbao, 619-638

Mayer, A. 1998, "Islamic Reservations to Human Rights Conventions. A Critical Assessment" in: Rutten, S. (ed), *Human Rights and Islam, teksten van het op 6 juni 1997 te Leiden gehouden vijftiende RIMO-symposium*: Leiden

Mayer, A. 1999, *Islam and Human Rights*, 3rd ed., Westview Press: Boulder

Skovgaard-Petersen, J. 2005, "Islamist Responses to Human Rights: The Contribution of Muhammad al-Ghazzali", in: Binderup, L. & T. Jensen (eds.), op.cit. 116-126